

Helsingin käräjäoikeus

PÄÄTÖS 27.2.2024<Älä muokkaa, AIPA
täyttää>

L 706/2022/1504

AsianosaisetKantaja
Vauhkala MikaVastaja
Fazer Ravintolat OyVastaja
Suomen valtio**Asia**

Muu riita-asia

Vireille

15.3.2022

Asian käsittelyn tallentaminen**Pyyntö**

Kantaja on pyytänyt ensisijaisesti mahdollisuutta striimata koko oikeudenkäynti julkisuuteen nettiyhteyden kautta toteutuvalla kuvayhteydellä, toissijaisesti mahdollisuutta kuvata oikeudenkäynti siten, että kuvamateriaali näytettäisiin oikeudenkäynnin pitämisen jälkeen julkisesti ja viimesijaisesti oikeutta kuvata videolle todistajien Mika Jantunen, Matti Muukkonen sekä asiantuntijalausannon antavan Aseem Malhotran puheenvuorot kokonaisuudessaan sekä kantajan puheenvuoro ja näyttää nämä puheenvuorot julkisesti heidän esiintymisensä jälkeen.

Vastaukset

Fazer Ravintolat Oy on jättänyt käräjäoikeuden harkintaan oikeudenkäynnin tallentamisen ennen käsittelyn alkua. Vastajan näkemyksen mukaan asialla ei ole sellaista yleistä merkitystä, että kuvaaminen ennen käsittelyn alkua olisi perusteltua. Kantajan oma, subjektiivinen näkemys koronapassista ja sen vaatimisen edellytyksistä ei tee tästä asiasta sillä tavoin yleisesti merkittävää, että kuvaaminen istunnon alussa olisi perusteltua.

Sen sijaan Fazer Ravintolat Oy on vastustanut oikeudenkäynnin tallentamista muilta osin.

Suomen Valtio on Suomen yhtynyt osaltaan Fazer Ravintolat Oy:n näkemyksiin perusteluineen ja katsonut, ettei käsillä ei ole asiallisia perusteita oikeudenkäynnin tallentamisen / striimaamisen sallimiselle.

Päätös

Suullisen käsittelyn taltioinnista säädetään oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 21 pykälässä. Sen mukaan muu kuin tuomioistuin saa julkisessa suullisessa käsittelyssä valokuvata, nauhoittaa ja muulla tavoin tallentaa sekä siirtää teknisin menetelmin kuvaa ja ääntä vain puheenjohtajan luvalla ja hänen antamiensa ohjeiden mukaisesti.

Lupa tallentamiseen ennen asian käsittelyn alkua tai tuomioistuimen ratkaisua julistettaessa voidaan myöntää, jos:

- 1) tallentamisesta ei aiheudu merkittävää haittaa asianosaisen tai muun kuultavan yksityisyyden suojalle eikä se vaaranna hänen turvallisuuttaan; eikä
- 2) luvan epäämiseen ole muuta 1 kohtaan verrattavaa painavaa syytä.

Lupa oikeudenkäynnin tallentamiseen muilta osin voidaan myöntää, jos 2 momentissa säädetyt edellytykset ovat olemassa eikä tallentamisesta myöskään ole haittaa suullisen käsittelyn häiriöttömälle kululle ja oikeudenkäyntiin osalliset antavat siihen suostumuksensa.

Lain mukaan taltiointi tarkoittaa valokuvaamista, nauhoittamista ja muulla tavoin tallentamista sekä kuvan ja äänen siirtämistä teknisin menetelmin. Kantajan pyynnössä mainittu striimaaminen on kuvan ja äänen siirtämistä teknisin menetelmin. Kantajan nimeämien, oikeudessa kuultavien henkilöiden kertomusten kuvaaminen videolle on lain tarkoittamaa nauhoittamista.

Mainittu 21 pykälä jakaa tallentamisen kahteen osaan. Näitä ovat ensiksikin tallentaminen ennen asian käsittelyn alkua tai tuomioistuimen ratkaisua julistettaessa. Toiseksi tallentaminen voi lain mukaan koskea oikeudenkäynnin tallentamista muilta osin.

Kantajan pyyntö koskee säädöksen jälkimmäistä osaa eli muilta osin-tallentamista, koska kantaja pyytää lupaa saada striimata koko oikeudenkäynti julkisuuteen tai kuvata ja tallentaa oikeudenkäynti ja esittää se myöhemmin julkisuudessa. Samoin nimettyjen henkilöiden kertomusten tallentaminen on pykälän tarkoittamaa muilta osin-tallentamista.

Hallituksen esityksen (HE 13/2006) sivulla 62 on todettu muun muassa seuraavaa.

“Oikeuskäytännössä lupa kuvaamiseen tavallisesti annetaan suullisen käsittelyn alussa, jolloin varsinainen asian käsittely voidaan rauhoittaa taltioinnin aiheuttamalta häiriöltä.” Samalla sivulla on edelleen todettu, että “Tarkoitus olisi se, että oikeudenkäynnin tallentaminen ennen asian käsittelyn alkua ja tuomioistuimen ratkaisua julistettaessa voitaisiin sallia lievemmin edellytyksin kuin oikeudenkäynnin tallentaminen muilta osin.” Lisäksi sivulla 62 todetaan, että “Varsinaisen käsittelyn eli esimerkiksi asianosaisen esittämien puheenvuorojen tai’ todistelun vastaanottamisen aikana tallentaminen voitaisiin sallia vain, jos 2 momentissa säädetyt edellytykset olisivat olemassa eikä tallentamisesta myöskään olisi hatitaa suullisen käsittelyn häiriöttömälle kululle ja oikeudenkäyntiin osalliset antaisivat siihen suostumuksensa.”

Oikeudenkäyntiin osalliselle ei aseteta laissa tai hallituksen esityksessä perusteluvelvollisuutta sille, miksi osallinen sallii tai kieltää tallentamisen.

Käräjäoikeus hyväksyy edellä mainituin perustein luvan tallentamiseen lyhyesti ennen asian pääkäsittelyn alkua, mutta hylkää pyynnön muilta osin. Pääkäsittelyä ei tule tallentaa muilta osin, koska vastaajat eivät ole antaneet sille suostumustaan edellä mainitun lain 21 § 3 momentin nojalla. Tallentamisesta on haittaa myös suullisen käsittelyn häiriöttömälle kululle, minkä vuoksi sitä ei tule sallia.

Asiakirjojen esittämisvaatimus

Kantaja on vaatinut, että Suomen valtio veloitetaan esittämään kantajalle seuraavat asiakirjat:

1) kopiot EU:n ja / tai Suomen valtion sekä eri koronarokotevalmistajien välisistä sopimuksista koronarokotteiden hankintaan liittyen. Asiakirjoista haemme tietoa siitä, asettiko EU ja / tai Suomen valtio jonkinlaisia erityisiä vaatimuksia koronarokotteiden toimivuudelle tai hyödyllisyydelle esim. covid-19:n sairastamisen tai leviämisen ehkäisyssä, tai asettiko EU ja

/ tai Suomen valtio jonkinlaisia muita laatuvaatimuksia tilatuille koronarokotteille. Vaihtoehtoisesti muut asiakirjat, joista edellä mainitut tiedot käyvät ilmi

2) lääketieteelliset selvitykset, joihin väliaikaisesti 2021–2022 voimassa ollut ns. koronapassilainsäädäntö perustui. Erityisesti tarkat tiedot siitä, mihin lääketieteelliseen ja muuhun tieteelliseen tietoon ja selvitykseen perustui väite ja oletus siitä, että koronapassin käyttö olisi ehkäissyt covid-19:n leviämistä.

Kantaja on täsmentäen vaatinut esitettäväksi myös valtioneuvoston sisäisiä kyseisten asiakirjojen valmisteluasiakirjoja sisältäen yhteenvedon Valtioneuvoston sisäisestä kotimaisesta selvitystyöstä.

Perusteet

Kantaja on katsonut, että pyydettyillä tiedoilla on merkitystä näyttönä, sillä oikeudenkäynnissä on osaltaan kyse siitä, olisiko valtion viranomaisten pitänyt olla tietoisia joulukuussa 2021 siitä tiedeyhteisössä tuolloin laajalti vallinneesta tieteellisestä tiedosta, että koronapassin käyttö ei ehkäissyt covid-19:n leviämistä merkittävässä määrin tai jopa lainkaan.

Koronapassilainsäädäntö katsottiin eduskuntakäsittelyn aikana useissa asiantuntijalausunnoissa perustuslain mukaiseksi, jos sen käyttöön otosta olisi hyötyä covid-19:n leviämisen ehkäisyssä.

Asiassa on tältä osin kyse, onko valtioneuvosto toteuttanut perustuslakivaliokunnan korostamaa velvollisuuttaan seurata koronapassilainsäädännön voimassaolon välttämättömyyttä ja että olisiko Valtioneuvoston tullut ryhtyä sääntelyn korjaamiseen ennen kanteen kohteena olevia tapahtumia 10.12.2021.

Koska asiassa on kyse myös koronarokotteista ja niiden vaikutuksesta koronaviruksen leviämisen ja niiden aiheuttamien haittojen ehkäisyssä osana koronapassilainsäädännön vaikutuksia, näillä sopimuksilla voi olla merkitystä näyttönä asiassa.

Kantaja on vaatinut, että Fazer toimittaa kantajalle a) selvityksen siitä, miten konserni on ennen koronapassin käyttöönottoa selvittänyt koronapassi vaatimuksen oikeudellisia perusteita erityisesti suhteessa vastaajan sitoutumiseen ihmisoikeuksiin ja ihmisoikeussopimusten noudattamiseen ja b) toimittaa asiakirjan siitä, miten vastaaja tai sen jokin osa on ohjeistanut työntekijöitään siitä, miten koronapassivaatimus esitetään asiakkaille.

Vastaus/Valtio

Valtio on vastustanut Vauhkalan editiopyyntöä koronarokotteiden hankintaa koskevien sopimusten osalta.

Perusteet

Koronarokotteiden hankinta oli EU:n yhteishanke, joten Suomen valtio ei käytännössä voi disponoida EU:n tekemistä sopimuksista itsenäisesti.

Toiseksi, näillä sopimusasiakirjoilla ei myöskään voi olla merkitystä näyttönä asiassa. Asiassa kun ei ole kyse koronarokotteiden toimivuudesta tai tehokkuudesta, vaan siitä, onko Koronapassilainsäädännöllä ollut oikeudellisia perusteita, ja onko kyseinen lainsäädäntö ollut EIS:n ja yhdenvertaisuuslain mukainen. Näin ollen sillä, onko sopimusasiakirjoissa sovittu jotain vaatimuksia koronarokotteiden tehokkuudelle tai toimivuudelle, ei ole merkitystä asian ratkaisemisen kannalta.

Kolmanneksi, rokotesopimusten kaltaiset sopimukset ovat luonnollisesti täynnä liikesalaisuuksia ja niillä ei voida katsoa olevan sellaista painoarvoa asian ratkaisemisen kannalta, että liikesalaisuuden suoja olisi syytä murtaa. Tältä osin on huomioitava myös Suomen valtion ja EU:n välisiin suhteisiin liittyvä luottamuksensuojan vaatimus.

Vauhkalan editiovaatimuksen toisena kohteena olevat asiakirjat, eli lääketieteelliset selvitykset, joihin Koronapassilainsäädäntö perustui, sen sijaan ovat julkisia eli niiden osalta editiomääräystä ei tarvita. Kyseiset selvitykset on lueteltu Koronapassilainsäädäntöä koskevan hallituksen esityksen (131/2021 vp) viitetiedoissa ja löytyvät edelleen verkosta muun muassa seuraavien linkkien takaa:

- <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19/variants-concern>
- <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19/situation-updates/variants>
- <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/threat-assessment-emergence-and-impact-sars-cov-2-delta-variant>
- <https://www.who.int/publications/m/item/draft-landscape-of-covid-19-candidate-vaccines>
- <https://www.unicef.org/supply/covid-19-market-dashboard>

- <https://www.ema.europa.eu/en/human-regulatory/overview/public-health-threats/coronavirus-disease-covid-19/covid-19-medicines#authorised-covid-19-vaccines-section30>
- <https://www.gov.uk/government/publications/covid-19-vaccine-surveillance-report>
- <https://www.ecdc.europa.eu/en/infectious-disease-topics/z-disease-list/covid-19/factsheet-covid-19>
- <https://www.who.int/publications/m/item/weekly-epidemiological-update-on-covid-19---8-june-2021>
- <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/interim-guidance-benefits-full-vaccination-against-covid-19-transmission>
- <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/guidance-covid-19-quarantine-and-testing-travellers>
- https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/Options-use-of-rapid-antigen-tests-for-COVID-19_0.pdf
- <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/guidance-covid-19-quarantine-and-testing-travellers>
- <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/interim-guidance-benefits-full-vaccination-against-covid-19-transmission>
- <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/sars-cov-2-transmission-newly-infected-individuals-previous-infection>

Valtio on vastustanut kyseistä editiovaatimusta siltä osin, kun kantaja on täsmentäen vaatinut kyseisten asiakirjojen Valtioneuvoston sisäisiä valmisteluasiakirjoja sillä perusteella, että valtioneuvoston sisäisiä selvityksiä ei ole olemassa, vaan valtio on koko koronapassilainsäädännössä tukeutunut THL:lään, joista THL on antanut asiassa lukuisia lausuntoja jotka ovat saatavilla julkisista lähteistä. Muu lääketieteellinen selvitys on lueteltu hallituksen esityksessä. Sellaista asiakirja-aineistoa, jota kantaja vaatii ei joko ole tai se on saatavissa julkisista lähteistä.

Vastaus/Fazer

Kantaja on vaatinut, että vastaaja

a) toimittaa kantajalle selvityksen siitä, miten konserni on ennen koronapassin käyttöönottoa selvittänyt koronapassi vaatimuksen oikeudellisia perusteita erityisesti suhteessa vastaajan sitoutumiseen ihmisoikeuksiin ja ihmisoikeussopimusten noudattamiseen ja

b) toimittaa asiakirjan siitä, miten vastaaja tai sen jokin osa on ohjeistanut työntekijöitään siitä, miten koronapassivaatimus esitetään asiakkaille.

Vastauksena a-kohtaan vastaaja toteaa, ettei se ole tehnyt erillistä arviointia koronapassivaatimuksen oikeudellisista perusteista suhteessa ihmisoikeuksiin. Vastaaja on luottanut Suomen lainsäädäntöön ja Matkailu- ja ravintolapalvelut MaRa ry:n jäsenilleen antamaan ohjeistukseen. Kantajan pyytämää selvitystä ei voida luovuttaa, koska sellaista ei ole.

Vastauksena b-kohtaan vastaaja toteaa, että sen henkilökunnalleen antama ohjeistus on perustunut edellä mainitun MaRam ohjeisiin. Kluuvin kahvilan omavalvontasuunnitelmaa päivitettiin lukuisia kertoja korona-aikana. Suunnitelmaa siinä muodossaan kuin se oli 10.12.2021, ei etsinnöistä huolimatta ole löytynyt. Tämän vuoksi kantajan pyytämää ohjeistusta ei voida luovuttaa, koska sitä ei enää ole.

Päätös

Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 40 §:n tulkinnassa oikeuskäytännössä riittävänä on pidetty, että pyydettyäksi vaaditulla asiakirjoilla saattaa saattaa olla näyttöarvoa jollekin asiassa merkitykselliselle ja näyttöä kaipaavalle seikalle (esim KKO 2019:7)

Käräjäoikeus katsoo Suomen valtiolta esitettäväksi vaadittujen kohdan 1 asiakirjojen osalta, että näillä sopimusasiakirjoilla tai muilla viitatuilla ja vedotuilla asiakirjoilla ei voi olla merkitystä näyttönä asiassa. Asiassa ei ole kyse koronarokotteiden toimivuudesta tai tehokkuudesta, vaan siitä, onko Koronapassilainsäädännöllä ollut oikeudellisia perusteita, ja onko kyseinen lainsäädäntö ollut EIS:n ja yhdenvertaisuuslain mukainen. Näin ollen sillä, onko sopimusasiakirjoissa sovittu jotain vaatimuksia koronarokotteiden tehokkuudelle tai toimivuudelle, ei ole merkitystä asian ratkaisemisen kannalta. Niistä tai muista vaadituista asiakirjoista ei myöskään ole voinut olla pääteltävissä mitään Valtioneuvoston toimien lainmukaisuudesta kantajan vetoaman sääntelyn välttämättömyyden seurantavelvoitteen syksyllä 2021 ennen 10.12.2021 kannalta.

Käräjäoikeus katsoo Suomen valtiolta esitettäväksi vaadittujen kohdan 2 asiakirjojen osalta, että lääketieteelliset selvitykset, joihin Koronapassilainsäädäntö perustui, sen sijaan ovat julkisia eli niiden osalta editiomääräystä ei tarvita. Kyseiset selvitykset on lueteltu koronapassilainsäädäntöä koskevan hallituksen esityksen (131/2021 vp) viitetiedoissa ja löytyvät edelleen verkosta vastaajan oheistamien linkkien takaa:

Käräjäoikeus katsoo Suomen valtiolta esitettäväksi vaadittujen kohdan 2 asiakirjojen osalta, että siltä osin, kun kantaja on täsmentäen vaatinut kyseisten asiakirjojen Valtioneuvoston sisäisiä valmisteluasiakirjoja, että pyyntö on hylättävä sillä perusteella, että vastaaja on ilmoittanut, että Valtioneuvoston sisäisiä selvityksiä ei ole olemassa, vaan valtio on koko koronapassilainsäädännössä tukeutunut THL:lään, joista THL on antanut asiassa lukuisia lausuntoja jotka ovat saatavilla julkisista lähteistä. Muu lääketieteellinen selvitys on lueteltu hallituksen esityksessä. Sellaista asiakirja-aineistoa, jota kantaja vaatii ei joko ole tai se on saatavissa julkisista lähteistä.

Käräjäoikeus katsoo Fazerilta esitettäväksi vaadittujen asiakirjojen osalta, että pyyntö on hylättävä sillä perusteella, että vastaaja on ilmoittanut, että pyydettyjä arvioita tai yhtiön laatimia sisäisiä selvityksiä tai ohjeistuksia ei ole olemassa. Sellaista asiakirja-aineistoa, jota kantaja vaatii ei vastaajan

mukaan siten joko ole tai se on saatavissa julkisista lähteistä. Muuta selvitystä ei asiassa ole esitetty.

Käräjäoikeus hylkää asiakirjojen esittämispyynnöt kokonaan.

Todistelun rajaamispäätös

Osapuolet ovat nimenneet asiassa laajaa asiakirja- ja henkilötodistelua.

Käräjäoikeus on asian valmisteluistunnoissa ja sen jälkeen varannut osapuolille mahdollisuuden lausua todistelunsa tarpeellisuudesta ja informoinut käräjäoikeuden velvollisuudesta viran puolesta evätä oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 8 §:n säännöksen tarkoittama asiaan vaikuttamaton, tai tarpeeton näyttö tai säännöksen edellyttämä muulla todisteella korvattavissa oleva näyttö ja ilmoittanut myös asiantuntijoina kuultavien henkilöiden osalta säännöksen 34-36 §:ssä säädetyistä asiantuntijoiden kuulemisedellytyksistä ja -tavasta ja varannut osapuolille mahdollisuuden lausua tästä..

Käräjäoikeus katsoo, että asiassa on kysymys valtiosääntöoikeudellisista ja prosessuaalisista oikeuskysymyksistä. Yksittäisen poliitikon, vaikkakin kysymyksessä olevan normiston säätämisen aikaan pääministerinä toimineen henkilön käsityksillä tai näkemyksillä ei ole sanotun kaltaisia oikeuskysymyksiä harkittaessa merkitystä.

Niinikään kyseisen säännöksen valmisteluun osallistuneen virkamiehen käsityksillä tai näkemyksillä ei ole sanotun kaltaisia oikeuskysymyksiä harkittaessa merkitystä. Kyseinen näyttö on myös esitetty lainsäädäntöhankkeessa aina hallituksen esityksessä ja sen valmisteluasiakirjoissa kirjallisessa muodossa, joten näyttö on mainitun säännöksen 3-4 pykälässä säädetyin tavoin korvattava asiakirjatodisteilla.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 8 §:n mukaan tuomioistuimen on evättävä näyttö, joka on asiaan vaikuttamatonta tai muutoin tarpeetonta.

Todistaja Sanna Marinin kuulemisella ei ole tässä asiassa merkitystä, joten todistajan kuuleminen on tässä asiassa tarpeetonta. Tuomioistuimen on siten evättävä hänen kuulemisensa asiassa.

Todistaja Satu Koskelan kuulemisella ei ole tässä asiassa merkitystä ja näyttö on korvattava asiakirjatodisteilla, joten todistajan kuuleminen on tässä asiassa tarpeetonta. Tuomioistuimen on siten evättävä hänen kuulemisensa asiassa.

Käräjäoikeus katsoo, että Aseem Malhotra, Janne Salminen ja Astrid Stuckelberger täyttävät asiantuntijan kriteerit ja että heidät kuullaan tai heidän lausuntonsa otetaan vastaan asiassa asiantuntijoina.

Kantaja on katsonut, että Asko Järvistä ja Hanna Nohynekä ei voida kuulla asiassa asiantuntijan roolissa, vaan todistajina, Järvistä hänen asemansa HUS:n infektiosairauksien ylilääkärinä toimimisensa ja julkisuuteen antamiensa voimakkaiden koronarokote ja koronapassiin liittyvien kannanottojensa vuoksi ja siten puolueettomuutensa vaarantumisen vuoksi ja Nohynekä hänen asemansa THL:n ylilääkärinä ja siten asiassa lausuntoja

valmisteluviranomaisena antaneena ja siten puolueettomuutensa vaarantumisen vuoksi.

Käräjäoikeus katsoo, ettei Järvisen tai Nyhenekin asema ole oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 35 §:n tarkoittamin tavoin sellainen, että he olisivat asiaan tai asianosaiseen sellaisessa suhteessa, että heidän puolueettomuutensa olisi vaarantanut tai että objektiivisesti arvioiden olisi muutakaan syytä arvioida heidän puolueettomuuden vaarantuneen. Kantajan vetoamissa seikoissa on kysymys asiantuntijalausuntojen normaalista näytön arvioinnissa huomioitavista seikoista. Siten heitä voidaan kuulla asiassa asiantuntijoina tai mikäli kirjallista asiantuntija lausuntoa ei ole esitetty tai nimeävä osapuoli katsoo, niin vaihtoehtoisesti todistajana.

Muut nimetyt henkilöt ovat kuultavissa todistajina.

Muilta osin käräjäoikeus ei rajaa asiassa todistelua.

Muutoksenhaku

Päätöksiin ei saa hakea erikseen muutosta valittamalla.

kärjätuomari   Markku Saarikoski